

Öveges József életútja

(Az ELFT Általános Iskolai Oktatási Szakcsoport 2004-ben kiadott füzetének fényképek nélküli anyaga)

"A legnagyobb boldogságom,
ha másnak tudást és örömet nyújthatok."
/Öveges József/

Kevés olyan egyénisége van a magyar pedagógia történetének, aki szűkebb szakmája művelésén, tanításán keresztül olyan széles tömegekre hatott, mint ő. A fizika területén neki sikerült először megtalálnia azt a stílust, nevelő módszert, amely feltétele a tudomány és a tömegek találkozásának.

A tudomány-népszerűsítés rangjának megteremtésében is Öveges professzoré az érdem: 32 könyve, 223 cikke, 256 rádió és televízió adása tanúskodik erről.

Öveges József a legelső Kossuth-díjas tanár, aki „milliók szívébe oltotta be a fizika szeretetét” indokolta az Eötvös Loránd Fizikai Társulat, amikor elsőként neki ítélte oda a Prométheusz érmet.

Az életpálya kezdete

A család történetéről Öveges professzor így vallott 1976-ban: „Öregapám, Mihálovics István (1838-1894), egy Balaton melletti iparos család sarja, kezdő orvosként került Pákára. Körzetébe 23 kis falucska tartozott. A zalaegerszegi Zsilinszky Borbálát (1845-1927) vette feleségül. A hozományból egy szoba-konyhás lakást építettek. Az volt az orvosi rendelő is. A háztelek kissé csonka volt, mert az előző tulajdonos, egy sokgyermekes koldusparaszt öt kenyérért eladta a házhely egy részét, hogy gyermekei életét mentse egy fagyos télen. Öregapám a tervezett második szobát harmincéves körorvosi működése alatt sem tudta felépíteni, mert a szegény nép csak a halálos ágyához hívott orvost.”³⁷ A nagypapa halála után egy fiatal tanító, Öveges József (1871-1910) került Pákára. Feleségül vette az orvos tizenhat éves lányát, Mihálovics Ilonát (1877-1953). Göcsejben, Páka községben született meg legidősebb fiuk Öveges József 1895. november 10-én.

A másik nagypapa, Öveges Alajos (1837-1906) a Győr megyei Pér községnek volt negyvenöt éven át szeretett néptanítója. Nyugalomba vonulásakor (1901-ben) fiát, Öveges Józsefet kérte utódjául, aki addig Pákán és Náprádfán tanított. Költözésükkor Pér lakossága „Megjött az új mester!” felkiáltással fogadta a szekéren érkező Öveges családot.

A kis József első tanítója édesapja volt, aki az elemi iskola öt osztályában nevelte, tanította. Később, mint tanítógyerek, ingyenes ebédet kapott a győri bencéseknel. Öt diáktársával együtt öregkisasszonyoknál élt, akik minden tantárgyból kikérdezték lakóikat, így azok szorgalmas, jól tanuló gyerekekké váltak.

„Édesapám 38 éves korában hirtelen meghalt. Édesanyám négy kiskorú gyerekkel Győrbe költözött, mert az elemi után mind a négy gyermekét tovább akarta taníttatni a semmiből. Abból a kevés pénzből éldegéltünk, amit holmijaink eladásából félretett. Szomszédai, látván hősies küzdelmét gyermekeiért, azt tanácsolták, hogy adjon bennünket inasnak, akkor majd keresünk. Akarta, hogy tanuljunk. Mi is ezt akartuk. Megszerettem derék bencés tanáraimat, akik a diáksegély alapból egyszer még új ruhát is adtak. Osztályfőnököm pedig keveset viselt klepetusával ajándékozott meg. Gyakran fáj a fejem. Most már tudom mitől. Az éhségtől. De ezt akkor tudtam meg, mikor a hatodik gimnáziumi osztály elvégzése után bekövetkezett a nagy fordulat életemben, és akár háromszor is jóllakhattam, és nyugodtan tanulhattam villanyfénynél, nem kellett esténként a petróleummal is spórolnunk.

Vágyakozva láttam, hogy milyen békességben élnek hivatásunknak derék bencés tanárain. Hallottam, hogy valamikor az utcán csatangoló gyermekek oktatására alakult meg a Kegyes Tanítórend, a piaristák rendje.”³⁸

Öveges József 1912. augusztus 27-én felvételt nyert a Piarista Tanítórendbe. „Szokás volt, hogy mielőtt vakációra utaztunk volna, a kispap csoport búcsútisztelgésre megjelent az atyáknál. Egy ilyen alkalommal a jó Pózna tanár úr, aki engem tanított, így szólt:

- Melyikük az az Öveges?

- Én vagyok, kérem!

- Magáról hallottam a legtöbb szépet!”³⁹

Egy évi váci noviciátus után a gimnázium hetedik és nyolcadik osztályát a Kecskeméti Piarista Gimnáziumban végezte. Itt jeles eredménnyel érettségizett. Egyetemi tanulmányait a budapesti Magyar Királyi Tudományegyetemen végezte 1915-1919 között, mint számtan-fizika szakos tanárjelölt. Szaktárgyaiból az összes vizsgáját kitüntetéssel tette le. 1919. december 10-én kapott középiskolai tanári diplomát. Két professzor terjesztette fel maga mellé tanársegédi állásra. A későbbi Nobel-díjas Hevesi György pedig gyakornoki állást ajánlott neki. Sajnos a Tanácsköztársaság bukása miatt meghiúsultak tervei, és Öveget a tanítórend vidékre helyezte.

Tanári állomásai

Szeged 1919. November 30. - 1922. Június 30.

Tata 1922. Július 1. - 1924. június 30.

Vác 1924. Július 1. - 1930. Június 30.

Tata 1930. Július 1. - 1940. Szeptember 30.

Budapest 1940. Szeptember 30. - 1948. Július 30.

Piarista gimnáziumában élt és dolgozott mint középiskolai tanár.

A tanári pálya választásában jelentős szerepe volt családja pedagógiai hagyományainak. Ősei atyai ágon kétszáz évre visszamenően mind néptanítók voltak. Ő sem gondolt más hivatásra. Nemcsak a tudásközlés izgalma, hanem a nevelés szépsége is vonzotta, hiszen tizennégy éves korától ő is szeretetre szoruló félárva gyermek volt. A Tatai Kegyes Tanítórend 1937-es értesítőjében a tanítást a legnehezebb fizikai munkához, a zsákhordáshoz hasonlította: „Emez a fizikai tehetetlenségi erőt, amaz a szellemi tehetetlenséget hivatott legyőzni.”³⁹

Saját bevallása szerint a számtan-fizika szakot azért választotta, mert ösztönösen vonzódott a tárgyi, a bizonyítható igazságok felé. Gyermekkorát falun töltötte, a természet csodáinak zaklató kérdéseivel. Választ nem kapott, mert nem volt sem könyv, sem ember, aki megmagyarázhatta volna a jelenségeket. Mikor tanítani kezdett, még alig akadt olyan tudományos könyv, amelyet ajánlhatott volna az ifjúságnak. Ezért kezdte el maga a könyvírást.

Az egyetemen is csak az első évben Eötvös Loránd óráin látott előadási kísérleteket. Még a meteorológiát is elméletileg oktatták. Öveges egy német nyelvű könyvet kapott kölcsön, amely a mindennapi megfigyelések alapján közölt meteorológiai ismereteket. Ő is megpróbálkozott az írással. Vidéki tanársága harmadik esztendejében elkészítette első kéziratát Időjóslás és időhatározás címmel. Csak úgy akadt rá kiadó – a tatai Engländer cég, ha előzőleg összeszed kétezer előfizetőt. Így gyűjtötték Csokonai korában is az előfizetőket! Öveges József felhívásának azt a meghökkentő címet adta: Öveges József felhívásának azt a meghökkentő címet adta: „Adja el az esernyőjét!” Később már próbaív benyújtása nélkül is megkötötték vele a szerződést.

Fiatal tanár korában az óráközi szünetekben gyakran olvasgatott az udvaron. Egyik idősebb kollégája megjegyezte:

- Fiam, meglátod, te még nagy ember leszel! Minden idődet kihasználod.

Irodalmi munkássága 32 könyv, sok-sok cikk és feljegyzés. Közülük néhányat idegen nyelvekre is lefordítottak. Könyvei áttekinthető beosztásúak. Szerkesztésmódjára jellemző, hogy betűforma váltásokkal kiemelte a lényegét, rajzokkal illusztrálta a kísérleteket. Ez az első világháború után nagyon újszerű volt Magyarországon. Lelkiismeretességét jellemzi a gyorsan egymásra következő kiadásokban végrehajtott apró változtatások. Ezek a könyvek használhatóságát nagyban emelték. Az egyes rövid alfejezeteket címmel látta el. Piarista őse, Lutter Nándor példáját követve mértékegység-átalakításokat végzett.

Tatai tanárként kapott megbízást a tankönyvírásra. Igazgatója tanúja volt egyik órájának, ahol a zárójelenetben Öveges József a tanítványaitól megkérdezte: „Ki akar most jelesre felelni a jövő órai leckéből?” Az egész osztály felnyújtotta a kezét. Nemsokára a tankönyvkiadó vállalat igazgatója kereste fel, s felkérte a Kis fizika megírására. Az 1936-os tanév végén a kiadóvállalat vezetője megkérdezte a tanárok véleményét a tucatszámú új tankönyvről, s megállapította, hogy tankönyveikért együttvéve sem kaptak annyi dicséretet, mint az Öveges által írott Kis fizikáért.

1945 után is használatban maradt három tankönyve: Kis fizika, Összefoglaló kérdések a fizikáról, Kísérleti fizika I-II. A tanításban szerzett tapasztalatai keltek életre e műveiben. Erre önérettel mutatott rá néhány cikkében olyan tankönyvírókkal szemben, akik sohasem tanítottak középiskolában, és mégis középiskolai tankönyveket írnak, tanügyi reformokat hajtanak végre.

Öveges József húsz éven át tanított vidéken. A kitűnő tanár híre messze terjedt, s a Főváros piarista gimnáziumába helyezték. Budapesten a Pesti Barnabás utca és a Március 15. Tér sarkán állt a Piaristák Háza. Dunára néző szobájában élt és dolgozott a papság üldözéséig. 1948-ban a Varsányi udvar 2-be költözött, a negyedik emeleten kapott két szobás napfényes lakást.

Középiskolai tanárként óráinak sikerét azon mérte le, hogy mennyit nevetnek a gyerekek. Az anyag viselkedésének megértetésére törekedett. Hitte, hogy tanítványai ebből érteni tudják majd az emberi viselkedést is. Egykori tanítványai, kollégái legendákat mesélnek óráiról. Öveges professzor egyik titka valószínűleg az egyszerűség, amiről már negyven esztendeje, hogy így vallott: „A legegyszerűbb a legművészebb.”⁴⁰ Sok időt töltött a szertárban, ahol a diákok segítettek neki előkészíteni a kísérleteket. Ezzel is munkára nevelte őket. „Nem azt akarom, hogy megtanuljanak bizonyos geometriai szabályt, a célom, hogy szokták a munkát, tanuljanak meg dolgozni.”⁴¹

Ars poeticának is beillik az a kis töredék, amit a tanításról mondott: „A mi szerepünk a bányászlámpáé, csak oda akarunk elegendő fényvel világítani, ahol szükség van rá.”⁴²

Öveges József készítette az első rádióadó-vevő készüléket Tatán. Legjobb tanítványaival rádión keresztül is kapcsolatban állt.

Az egészségét óvta, a természetet járta. Sok tatai fiatalot tanított meg úszni. Hajmeresztő atlétikai mutatványai miatt a strandon egyszer cirkuszi artistának nézték. Ő honosította meg a jégvitorlázást Tatán. Keresztbe erősített

két söprűnyelet, rákötötte az ágylepedőt, majd a vállára akasztotta a maga készíttette szárnyakat, s széleseben siklott vele a Nagytó jegén.

Mesélik, hogy nagyon félt a fertőzéstől. Csak könyökkel-lábbal nyitotta, csukta az ajtókat. Egyszer majdnem botrány lett e különbségéből, mert az iskolát meglátogató Eszterházy grófnővel sem volt hajlandó kezét fogni.

Az iskolába érkezésekor az osztály ajtajából ügyesen feldobta kalapját a fogasra. Tanítványaitól megkövetelte a rendszeres felkészülést. Nem lehetett tudni mikor feleltet, óra elején vagy magyarázat közben. Egy gyufás skatulyában őrzött az osztály létszámának megfelelően megszámozott cédulákat, és behunyt szemmel húzott közülük. Nála jelest csak az kapott, aki feleléskor nem vett krétát a kezébe, s a legbonyolultabb levezetést, jelenséget is maga elé képzelve tudta elmondani. Az egyik leghíresebb tanítványa: Dr. Bászeli Károly, aki fizikából bukásra állt, mielőtt Öveges Tatára került. Ma az aacheni műegyetem professzora. Elmesélte, hogy találmányainak zömét Öveges professzor módszerének köszönheti, mivel legtöbb kutató csak laboratóriumban vagy rajzszal mellett tud valami újat kitalálni. Ő azonban erdőben sétálva, vagy sötétben, álmatlan éjszakáin is tudott kísérletezni. Maga elé tudta képzelni azt a műszert, azt a jelenséget, amelyből egy-egy találmány megszületett.

Amikor még középiskolában tanított, Öveges József diákjaival füzetük első oldalára íratta: "A semmiből nem lesz semmi." Ez a jelmondat serkentette, amikor nehéz volt munkához fognia. Diákjait felhatalmazta, hogy megnézhetik lakása ablakát reggel négykor. Ha nem látják a világosságot, hogy már felkelt dolgozni, akkor menjenek fel és kérjék számon: „Így mutat jó példát a tanár úr?”

Emberségéről tanúskodik, hogy különösen figyelt azokra a tanulókra, akiknek probléma volt egy füzet, egy körzőkészlet, egy pár cipő megvásárlása, akiknél nem volt egy nyugodt sarok, ahol leckéjüket elkészítsék.

Öveges József a katedráról emelte fel szavát a zsidó-törvények ellen. Ismerőseinek „pápai menlevelet” szerzett. Amikor a helyzet katasztrofálissá vált, nem egyszer életének kockáztatásával próbált az üldözötteken segíteni.

1945 után a Köznevelés Könyvtára első kötetében feltette a kérdést: „Hogy állunk a fizikával, ahol a tanítás kizárólag kísérleti alapokon nyugszik? Mit tegyen az elpusztult szertár tanára?” Válasza az volt, hogy hulladék anyagokból és használati tárgyak segítségével el lehet végezni a legbonyolultabb kísérleteket is.

Állítását bizonyítani akarta a kísérleti és módszertani anyagok gyors elkészítésével. Papírra vetette A fizikai kísérletezés módszertana című könyvét és a Kis fizika I-II. kötetét. E műveket a tanárok és a tanítványok egyaránt jól használhatták.

1948 után nagy hangsúlyt kapott a természettudományos világkép kialakítása. A tanári kísérlet elengedhetetlen részévé vált a fizika órának. A felszerelés nélkül maradt iskolákat a minisztérium univerzális Csekő-féle ládákkal látta el. Megjelent a Csada-Csekő-Jeges-Öveges: Fizikai eszközök és kísérletek című munka, mely a házilag elkészíthető kísérleti eszközökkel kívánta támogatni a fizikaoktatást.

Az Országos Köznevelési Tanács tagjaként Öveges József részt vett az iskolareform kidolgozásában. Csak egy esztendőre vállalta a fizikatanítás budapesti szakfelügyelését. Lemondásában megírta: „Olyan iskolában – mint szakfelügyelő- nem fogom, a tudás nivóját vizsgálni, ahol még tankönyve sincsen a gyerekeknek.” Szerinte az oktatás célja nem az, hogy befejezett tudást adjon, hanem az, hogy szilárd alapot teremtsen a továbbhaladáshoz.

1946-ban a Közgazdasági Egyetem diáktanácsának felkérésére a fizika megbízott előadója lett, majd egy év elteltével egyetemi tanárrá nevezték ki ugyanitt Öveget. Megalakult Budapesten az Apáczai Csere János Pedagógiai Főiskola.

A tanárválasztó ülésen rajta kívül más név szóba sem került a fizika tanszék élére.

„A főiskola igazgatója megkérdezte tőlem, hogy vállalnám-e a főiskolai tanárságot ebben az intézetben, bár ez kisebb rangot jelent, mint az egyetemi tanárság. Erre azt válaszoltam, hogy őseim is mind néptanítók voltak, én is

a nép számára akarok tanárokat nevelni. Vállalom!”⁴³ Öveges József életében először kapott hatalmat. Először félt a feladattól, de megtalálta módját hogyan lehet legsikeresebben tanszéket vezetni. Egyenrangú félként kezelte munkatársait. Mindenkinék meghallgatta a javaslatát, s meghagyta: dolgozzanak úgy, mintha maguk is tanszékvezetők lennének.

Minden téren példát mutatott nekik. Nagyon megkönnyítette a saját helyzetét ezzel, s a munkatársai is jól érezték magukat. Együtt igen eredményes munkát végeztek. Legnemesebb feladatának tartotta a Professor, hogy hazánk általános iskolái számára jól képzett, hivatásszerető fizikatanárokat neveljen. Vizsgáztatáskor kiírta: „Halk társalgási hangot kérek!” Tartottak tőle a hallgatók, mert addig kérdezte őket, amíg érthetően, egyszerű nyelven feleltek.

Életművének nagyobb részét az ismeretterjesztés alkotta: előadások, könyvek, cikkek, diasorozatok, filmek formájában.

„Előadóterem lett az egész ország.” A korosodó piarista tanárnak jutott eszébe elsőként az, hogy a rádión keresztül felhívja az emberek figyelmét az atombomba jelentőségére.

1948-ban a Kossuth-díj legelső kiosztásakor Rákosi Mátyás nyújtotta át a kitüntetést Öveges Józsefnek és Sík Sándor (költő) rendfőnöknek. Ezzel elismerte a piarista rend háromszáz éves nevelőmunkáját. A Professor a díj pénzbeli értékének egy részét a pákai iskolának adta a szegény és a cigány családok megsegítésére. Harmincöt éves tanári működés után, 1955-ben az Állami Pedagógiai Főiskola megszűnésekor saját kérésére nyugalomba vonult, hogy irodalmi munkásságát még hatékonyabban folytathassa. Ugyanebben az évben a miskolci Nehézipari Egyetem Tanácsa meghívta tanszékvezető egyetemi tanárnak. „A megtisztelő felhívást –őszinte fájdalomra nem fogadhattam el, mert akadályozott volna abban, hogy könyveimmel, a rádióban és a televízióban akkoriban kibontakozó adásaimon keresztül olyan mértékben lehessen a nép tanítója, mint szerettem volna”⁴⁴ Öveges professzor a rádióban 256 előadást tartott, a televízióban pedig 135 alkalommal szerepelt. Nagyszerű sorozatokat szerkesztett és vezetett: Atomfizika, technika és élet, 100 kérdés – 100 felelet címmel. Szórakoztatva mutatta be játékos kísérleteit, s a jelenségek bemutatásakor maga is fellelkesült. Hitt az élőszó hatásában, a tanári magyarázat erejében. Kedvenc hasonlata a jerikói rózsáról szólt. Ez egy összeszáradt, csúnya óriáspókhhoz hasonlító növény, de ha vízbe teszik, megduzzad, kivirul, kiszínesedik, él. Ilyen száraz, csupán a vázat tartalmazza a tankönyv is. Ha a tanári magyarázat száraz, a csoda elmarad. Mindig a közönség helyébe képzelte magát, csak azt mondta el, amit maga is szívesen hallott volna. Színészi fogásokkal fűszerezte mondanivalóját. Csak olyan kísérleteket mutatott be, amelyeket a nézők bármelyike utánozhatott otthon a mindenütt megtalálható eszközökkel.

Hogyan jutott el az egyszerű kísérletekig, amelyeket mindenki feszülten figyelt, megértett és utánozhatott? Emlékezetében leginkább kecskeméti tanára, Nagy József egyszerű, de nagy méretű eszközökkel bemutatott mérései maradtak meg. A Nap delelési idejének meghatározására papírhengert állított fel az udvaron. Micsoda hatással lehet egy kísérletező fizikatanár a diákjaira!

Az egyszerű kísérletek mérésre is alkalmazhatók. Erre egy érdekes vetélkedő a példa: A TV egyik nyilvános adásának tárgya a hang terjedési sebességének mérése volt. A Professor nyilvános versenyre hívott ki egy jól felszerelt intézetet. Az intézeti kutató elhozta az ezredmásodperceket jelző elektronikus időmérőjét, amelyet a mikrofonhoz érkező hang indított el, majd állított le, automatikusan. Öveges is felvonult... Három konzervdobozból összeragasztott csővel, egy collstokkal, egy vízzel telt befőttesüveggel és egy „Á” hangsípval. Az eredmény: A stúdió hőmérsékletének megfelelő hangterjedési sebességet ő kapta meg pontosabban.

Kísérletező tankönyveket kértek tőle a nagyközönség számára. Így meg kellett építenie az egyszerű, érthető, tapasztalati alapot az elvontnak látszó jelenségek, fogalmak megértésére.

A mindennapi jelenségeken keresztül eljutott a nehezebbnek látszó problémák és fizikai törvényszerűségek magyarázatára. Kísérleteiből több könyv is született: Tanulságos fizikai kísérletek, Kísérletezzünk és

gondolkozzunk! Színes fizikai kísérletek...

Új tankönyveket írt a katonai főiskolások számára Az elektrotechnika és A fegyverek fizikája címmel. Grafikus, Molnár Ottó nagy feladatot kapott. Jó ötletekkel, egyszerűen értelmezhető, méretarányos ábrákkal látta el az Öveges- féle könyveket.

A Professzor ismeretterjesztő sorozatokat indított az Élet és Tudomány című folyóiratban. Megjelentek a fizikát közérthető nyelven népszerűsítő könyvei: Érdekes fizika, A mikroszkóp használata, Színes atomfizika, Túl a rádióhullámokon –A fény stb.

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Országos Elnökségének tagjává választották 1964-ben, majd 1970 után az elnökség állandó, tiszteletbeli tagja lett. Mint népművelő fontosnak tartotta olyan jelenség bemutatását, ahol mindenki számára érthetően, az emberek szórakozva ismernék meg korunk tudományát és technikáját. Az első szerény lépés megtörtént a TIT Budapest, Bocskai úti stúdiójában. Öveges professzor álma halála után tizenhét esztendővel vált valóra igazán, amikor elkészült a Csodák Palotája. Ma már az üzletekben sokféle játékdoboz kapható, amelyek tartalmából működő eszközök állíthatók össze: távcső, mikroszkóp, motor, rezgőkör... Tudományos játékszobákat azonnal lehetne szervezni az iskolákban is. A gyerekek százezrei szerezhetnének ilyen módon „átélt” tudást, felejtethetetlen tudományos élményt.

Öveges József népszerűvé vált „a fizika varázslójának” nevezték az emberek.

Az ELFT Általános Iskolai Oktatási Szakcsoportja 1991 óta minden évben országos, felmenő rendszerű fizika versenyt rendez a 14 éves korú tanulóknak (ide érteve a határainkon túli területeken, a fizikát magyar nyelven tanulóknak is)

A verseny neve Öveges József Fizikaverseny, ami országos döntővel zárul. A döntőt 1991-2000 között Tatán, 2001, 2002-ben Budapesten, 2003-tól Győrben rendezik meg.

Ma Budapesten és Balatonfüzfőn középiskola, Zalaegerszegen, Pákán és Péren általános iskola viseli a nevét. Győrött és Pákán utcát, Tatán emlékversenyt neveztek el a Professzorról. A szombathelyi Tanárképző Főiskolán az Öveges napon a fizika szakos tanárjelöltek mérik össze kísérletező ötletességüket. A TIT Öveges József plakettet adományoz a legjobb ismeretterjesztő munkát végzőknek minden esztendőben.

Az Eötvös Loránd Fizikai Társulat első ízben Öveges Józsefnek ítélte oda az 1974-ben alapított Prométheusz érmet „a felszabadulás után végzett országos viszonylatú ismeretterjesztésért. Milliók szívébe oltotta be a fizika szeretetét”, s nagyon sokan a fizikán keresztül kaptak kedvet más tudományok műveléséhez. Nobel-díjas tanítványa Oláh György is Öveges József módszerének köszöni az érdeklődésének felkeltését és a kutatáshoz való kitartásának megalapozását.

Idősebb korában sokan kihasználták szerénységét, segítőkészségét. Kérőlevelek százai érkeztek hozzá. Öveges pedig csak dolgozott. Szerette volna kinyitni a tudás kapuit mindenki előtt. 84 éves korában éppen kedves ismerőseinek mutatott kísérleteket, miközben agyvérzés bénította meg. 1979. szeptember 4-én lobbant el életének gyertyája. Budapesten és Zalaegerszegen a TIT elnöke, majd volt kollégája, Perényi Rudolf és egykori tanítványa Vajay István vikárius köszönt el a legismertebb magyar fizikustól.

Zalaegerszegen, a Göcseji úti temetőben helyezték végső nyugalomra.

Hozzá hasonló, egész életét az ismeretterjesztésnek áldozó pedagógus még nem élt Magyarországon. Ma öszülő tanítványok vallják, hogy Öveges Józseftől nemcsak a fizikát, hanem a tanítás művészetét és az emberséget is megtanulták.

Hagyatékát az Öveges család, a tanítványok és a budapesti Piarista Gimnázium és a pákai iskola őrzi. A Nemzeti Tankönyvkiadó reprint kiadásban juttatta el a diákokhoz könyveit.

A professzor művei a ma és a holnap fizikatanárainak, diákjainak bőséges forrásul szolgálnak.

Öveges József könyvei

1. **Időjólás és időmeghatározás.** Cserkészkönyvtár, 96 oldal, 1924. Tata Sajtó kiadás az Engländer cégnél. 2000 példány.

2. **Összefoglaló kérdések a fizikából.**
1935. Budapest, Stephaneum, 205 oldal
3. **Kis fizika gimnázium VIII. o.** Budapest, 1936. Stephaneum 200 oldal
4. **Kísérleti fizika I. A gimnázium VII. o. részére** Stephaneum
5. **Kísérleti fizika II. A gimnázium VIII. o. részére** 1940. Tankönyvkiadó
6. **Kis fizika az általános iskolák számára.** 1946.
7. **Atombomba.** 1947. Atheneum. 80 oldal
8. **Fizikai eszközök és kísérletek tanárok számára** 1947. Szocialista Nevelés Könyvtára. 136 oldal. II. kiadása 1950.
9. **Bevezetés a természettanba.** 1948. Új Nevelés Könyvtára. 320 oldal.
10. **A legújabb kor fizikája.** 1951. Művelt Nép. 252 oldal. 3 kiadásban.
11. **Az élő fizika.** 1952. Művelt Nép. 340 oldal. 4 kiadásban jelent meg.
12. **Játékos fizikai kísérletek.** 1953. Ifjúsági Könyvkiadó. 190 oldal
13. **Elektromosságtan és az élet.** 1953. Művelt Nép. 234 oldal. 3 kiadás
14. **Kis fizika I.** 1953. Művelt Nép. 196 oldal. 15000 példány.
15. **Kis fizika II.** 1954. Művelt Nép. 180 oldal. 15000 példány
16. **Az elektronok nyomában.** 1955. Művelt Nép. 332 oldal. 15000 példány
17. **Túl a rádióhullámokon, a fény.** 1957. Művelt Nép. 364 oldal. 5000 pld.
18. **Fény a tudomány szolgálatában. Sugárzások.** 1959. 107 oldal. 2 kiadás
19. **Tudomány, Technika, Élet.** 1960. Tankönyvkiadó. 191 oldal. 10000 pld.
20. **Kísérletezzünk és gondolkozzunk.** 1960. 360 oldal. 1979. újra kiadása.
21. **A mikroszkóp és használata.** 1960. Gondolat. 174 oldal. 10000 példány
22. **Tanulságos fizikai kísérletek.** 1961. Tánicsics Kiadó. 174 old. 1967. újra.
23. **Érdekes fizika.** 1963. Tánicsics. 274 oldal. 1967. második kiadás.
24. **A kultúra világának - a Fizika** részét írta 320 oldal terjedelemben. 1964. Közgazdasági és Jogi Kiadó. 40000 példányban.
25. **Színes atomfizika.** 1964. Gondolat Kiadó. 132 oldal. 30000 példány.
26. **Kis atomfizika.** 1965. Gondolat Kiadó. 219 oldal. 6800 példány.
27. **Klasszikus fizika.** 1968. Minerva. 268 oldal 20000 példány.
28. **Sugárözönben élünk.** 1968. Minerva. 240 oldal. 30000 példány.
29. **Elektrotechnika.** Műszaki Kiadó. 1970. 464 oldal. 25000 példány.
30. **A fegyverek fizikája.** 1972. Zrínyi Katonai Könyvkiadó. 360 oldal.
31. **Színes fizikai kísérletek – a „semmiből”** Molnár Ottó rajzaival. Móra Ifjúsági Könyvkiadó. 1977. 80 oldal. 44800 pld. Több nyelven megjelent.
32. **Játékos kísérletek az elektronnal. Molnár Ottó rajzaival.** 1979. Móra Ferenc Könyvkiadó. 45000 példány.
Posztumusz kötet 1981. 23000 példány. Bölcs bagoly sorozat.